

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՈՑ ԴԵՊՔ

Տե՛ր Մե՛րինոյ Գա՛նահայ :

ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ ամսուն վերջերը վախճանեցաւ Ալանսոն քաղաքին մէջ Հերոնիմոս Մերինոյ անուանով հռչակաւոր քահանան, որ Սպանիացւոց մէջ ու բոլոր Եւրոպացւոց առջև ան համարմունքն ու յատկութիւնները ունէր՝ ինչ որ հարկւր յիսուն տարի մը առաջ հայաստանի մէջ տէր Աւետիք ու տէր Մխիթար քահանաները : Ասոր հայրը Վիլավիատոյ ըստած գեղին երկրագործներէն մէկն էր, բայց կարիճ մարդ ըլլալով շատ անգամ արգիլած վաճառք փխցրնողներուն հետ կը քալէ եղեր : Հերոնիմոս որդին առջի բերանը հովուութիւն կ'ընէ եղեր. բայց գեղին ժողովրդապետը մեռնելէն ետքը՝ գեղացիները տեսնելով աս սողուն կարգէ դուրս խելքն ու բարակամտութեան հետ կտրճութիւնը, խորհուրդ կուտան որ պզտիկուց գարոցի մէջ սորված ուսմունքը նորէն ձեռք առնէ, կատարելագործէ ու իրենց քահանայ ըլլայ : Մերինոյ, որ ան ատենը 22 տարեկան է եղեր, կը հաւանի անոնց ըսածին, ու աղէկ վարպետի ալ հանգիստելով տարի ու կէսուան մէջ քահանայութեան խիստ հարկաւոր եղած բաները կը սորվի ու քահանայ կ'ըլլայ :

Երբոր Սպանիացիք Գաղղիացւոց դէմ էլան 1808ին, Մերինոն Գաղղիացւոց դէմ ժողովուրդը ոտք հանողներուն մէկն եղաւ, ու քիչ ատենի մէջ 2000 հոգիէն աւելի ժողովեց իր քովը, բոլորն ալ վաճառք փխցրնողներ, հովուներ, երկրագործներ. և անոնցմով այնչափ լիսաներ ըրաւ Գաղղիացւոց՝ լեռներու կապաններուն մէջ պահուր տելով ու զանսիք մեռցնելով, որ մեծամեծ զորավարներ չէին ըրած : Երբոր 1814ին Սպանիայի Ֆերտինանտոս Է. թագաւորը իր թոռը դարձաւ, Մերինոն իր քահանայութիւնը ձեռք առաւ, բայց իր քաջութիւններուն փոխարէն՝ գնդապետի թռչակ ալ կապեցին իրեն : Ֆերտինանտոսի մեռնելէն ետքը 1833ին, երբոր Սպանիայի մէջ ան մեծ խռովութիւնն սկսաւ որ աս տարի հազիւ հանգարած կ'երևնայ, Մերինոյ մէկէն Կարոլոսի կողմը բռնելով հրացանը ձեռք առաւ, ընկերները ժողովեց ու սկսաւ պատերազմիլ՝ Կարոլոսի դէմ սահմանագրական կառավարութիւն ուղղող ապրտամբներուն հետ : Այնչափ էր աս մարդուս ու իր ընկերներուն կարճութիւնը, արագութիւնը, ճարտարութիւնը, որ Սպանիացւոց ամէն զօրապետներն ալ անունէն կը գողային, թէպէտ և անիկայ զինուորական արհեստէն չէր հասկընար. կըսեն թէ ասոր ըրածները բոլոր գրուելու ըլլան նէ՛ մեծամեծ հատորներ կը լեցուին : Հասակը իրէք ոտնաչափ ու կէս հազիւ կար, ու թիկնաւէտ չէր, բայց կարծես թէ երկրթէ կազմուածք ունէր. աչուրները կրակոտ, ընթուխները սև ու թանձր, բնութեամբ չարքաշ. ոչ ծուխ կը քաշէր, ոչ ընչագեղ կ'առնէր և ոչ խում կը խմէր. կերակուրը մէկ ժամ միայն էր, ան ալ խիստ քիչ բան. ա-

ւելի զարմանալին ան է որ քուն գրեթէ ամենեկն չունի եղեր. հապա գիշերները մէկ ժամի չափ ձիուն վրայ կամ գետինը բաց տեղ կը քնանար կ'ըսեն : Հագուստը երկայն կապայ մըն էր՝ հաստ չուխայէ, գլուխն ալ մեծ գլխարկ մը՝ խոշոր ու լայն շրթունքով : Սովորաբար երկու ձիով կը պտրտի եղեր, երկուքն ալ խիստ ընտիր, ու մէկը յոգնելուն պէս՝ պէտք եղած ատենը մէկալին վրայ ցածկէն ու կայծակի պէս աներևոյթ ըլլալը մէկ կ'ընէ եղեր : Իր զինուորներն ալ բոլոր իրեն պէս կտրիճ ու անպաշտոյճ մարդիկ, որ կեսանքերին կը գնեն եղեր վրան : Սովորական իր պտրտած տեղունքը Պուրդոս գաւառին անտառներն էին, որ Մատրիտին հիւսիսային կողմերը կ'իյնան. բայց Սպանիային մէջ տեղ մը չկայ որ իր անունն ու վախը տիրած չըլլայ : Եթէ տարի միակերպ այսպիսի կեսանք մը անցնելէն ետքը վախճանեցաւ աս կարգէ դուրս մարդը երկու ամիս առաջ՝ 79 կամ ութսուն տարեկան :

Նո՛ր Գրե՛նէան Ըրհո՛ր Դ Փա՛րիւ :

ԿՐԸՆԵԼԻ արդեստեան ջրհորին օգուտները տեսնելով Գաղղիացիք միտք ունին նոր մըն ալ բանալու տնկաբանական պարտեզին մէջ, որ անկէ ջրէն պարտեզը : Հաշիւ կ'ընեն թէ 850 մեթր խորութեամբ բանալու ըլլան նէ, դրեթէ 80 մատնաչափ ջուր պիտի ելլէ, կամ որ նոյն է՝ 24 ժամուան մէջ մէկ միլիոն ու կէս լիպրէ ջրէն աւելի. իսկ բանալուն ծախքը 800,000 Ֆրանքէն աւելի չըլլար կ'ըսեն : Թէ որ 320 մեթր աւելի ալ խորունկ բանալու ըլլան նէ՝ հաւանական կ'երևնայ որ տաք ջուր ալ ելլէ՝ 38 աստիճանի տաքութեամբ (հարկաւ մասն ջերմաչափի վրայ). ան ատեն նոյն պարտեզին քովի աղբատանոցին և ուրիշ տեղերուն ալ շատ օգտակար կրնայ ըլլալ :

Նո՛ր Գրե՛նէան Գրե՛ն :

ՄՕՏԵՐՍ Վինքովէ քաղաքը՝ որ Աստրիայի զինուորական սահմանին մէջ է, գետին փորելու ատեն ուրիշ հռովմէական հնութիւններէն զատ՝ 10 ոտնաչափ խորութեան մէջ քար մը գտնուեր է շագանակի մեծութեամբ : Աս քարին զարմանալի յատկութիւնն աս է որ գոյնը անգագար կը փոխուի : Կ'ըսեն թէ նոր ելած ատենը սև է եղեր, կամաց կամաց գեղներ է. ետքը կարմրեր է, անկէց ետքն ալ կապուտներ ու կանաչներ է : Ձեռքդ առնելուդ պէս՝ գոյնը կը փոփոխի կ'ըսեն, երբեմն կը վառվռուի, երբեմն ալ կը մթննայ : Աս բանս ստոյգ ըլլայ նէ, իրաւ կ'ըլլայ ան խօսքն ալ որ շատը ըսեր են՝ թէ հին ատենի մարդիկ այսպիսի քարերէ մասնի կը բանեցընէին, որ ջերմաչափի պէս՝ գոյներուն փոխուելովը կ'երևցնէր մարդուս արիւնին տաքնալն ու կիրքերուն սաստկութիւնը :